

Een nieuwe fase in de regionalisering van het arbeidsmarktbeleid. Reflecties bij een onvoltooid debat

Governance: partnerschappen voor een goed werkende arbeidsmarkt

Vlaams Arbeidsmarktcongres - 12 december 2022

Prof. dr. Ludo Struyven
Faculteit Soc. Wet. | HIVA | Université St. Louis

1. Verbouwing van Vlaams arbeidsmarktbeleid

- 6de Staatshervorming
  - grote pakketten geregionaliseerd: doelgroepkortingen, dienstencheques, ...
  - maar onvoltooid: activering, opleiding, transities, flexibele combinaties werk-uitkering, data-uitwisseling federale operatoren, ...
- Federaal regeerakkoord 2020
  - interministeriële conferentie: jaarlijks, m.o.o. 80% werkzaamheidsgraad
  - structureel overleg met deelstaten (samenwerkingsfederalisme): interfederaal platform (politiek) + interfederaal administratief platform
  - asymmetrisch beleid (place-based policies): tijdelijke werkloosheid
- Optimalisering van de huidige bevoegdheidsverdeling tijdens deze legislatuur (conceptnota VIParl 24 juni 2022)
  - “onmiddellijk uitvoerbare quick wins”
  - voor arbeidsmarktbeleid: grote verschillen tussen regionale arbeidsmarkten vergt op maat gesneden aanpak

Eerste observaties

- primair vanuit een Vlaamse bril van autonomie, max. exclusieve bevoegdheden, efficiëntie
- vraag of nieuw Vlaams beleid wel goed besteed is (bv. doelgroepkortingen)
- arbeidsmarkten zijn onderling sterk verweven
- ook arbeidsmarkt*beleid* vormt geen gesloten geheel: verwevenheid met meerdere domeinen en beleidsniveaus

2. “Drie verschillende arbeidsmarkten”

- 32% van de tewerkstelling (private sector) = multiregionale ondernemingen
- Onderschatting Brusselse werkgelegenheid: internationale instellingen (4 %-punt) en interne verschuivingen naar andere regio's
- Interregionale mobiliteit doorgaans groter dan verondersteld
- Gangbare indicatoren tonen vooral initiële niveauverschillen, houden te weinig rekening met verschillende context, Dynam-indicatoren tonen vergelijkbare dynamieken in de deelstaten
- Ook in Vlaanderen geen homogene arbeidsmarkt

3. Toenemende interdependentie van verschillende overheidsniveaus

- Inrichting van arbeidsmarktbeleid sterk verweven met domeinen op federaal niveau
  - Uitkeringen: bevorderen arbeidsparticipatie op basis van morele band (rechten en plichten) met sociale zekerheid. Uitbreiding activering naar RIZIV, OCMW's, ...
  - Arbeidsrecht: bepaalt aantal flexibele en tijdelijke arbeidscontracten, loonvorming. Werken meer laten lonen
  - Pensioenstelsel: bepaalt lengte van de loopbaan, pensioenleeftijd, langer werken
  - Sociaal overleg: bevordert meer collectieve of sectorale regelingen. Ook voor opleiding, loopbaan, ...
- Met als gevolg een toenemende interdependentie tussen regionale en federale niveau
  - Voor activering, opleiding, loopbaanbeleid, ... blijvende nood aan overleg met federale niveau
  - Regionalisering van doelgroepkortingen leidt tot nieuwe complexiteit doordat andere kortingen federaal bleven (non-take-up)
  - Regionalisering van dienstencheques leidt tot toenemende complexiteit voor bedrijven
  - Risico van met elkaar te interfereren: loonkostensubsidies, werkbonus/jobbonus, loopbaanrekening/opleidingsrekening, ...

4. Een staatshervorming voor eens en voor altijd ?

- Fiscal federalism (Decoster & Sas)
  - welvaart van alle burgers van de federatie zo groot mogelijk maken
  - afwegen van voor- en nadelen van decentralisatie
  - optimale inrichting van een *gegeven* federatie; grenzen van gewesten als gegeven
- Volledige homogeniteit in bevoegdheden is een fictie
  - betekent niet dat niet kan worden gestreefd naar verfijningen (bv. opleiding)
  - oneigenlijk argumenten: decentraliseren om te kunnen hervormen, besparen, ...
  - grensoverschrijdende problemen – i.h.b. (maar niet enkel) voor Brussel (bv. activering in aangrenzende regio)
  - risico op shopping–gedrag (bv. doelgroepkortingen) en negatieve concurrentie-effecten (footloose bedrijven)

Voor- en nadelen van decentralisatie

Decentralisatie	Centralisatie
dichter bij burger – beleid op maat	schaalvoordelen – efficiëntie
temperen van kosten	risico op hoger niveau verzekerd
grotere zichtbaarheid	vermijden van concurrentie, race-to-the-bottom
kiezer kan beter inschatten	vermijden van spill-overs

- als nadelen groter zijn dan voordelen kan herfederaliseren oplossing zijn
- ook afhankelijk van aard van maatregel: bv. fiscaliteit, organisatie
- gelaagd systeem van Europees/federaal/deelstatelijk/(groot)stedelijk past beter bij open economie en samenleving, én bij verschuiving naar participatie en investering (naast passieve bescherming)

Ideaaltypische bevoegdheidsverdeling

- Bevoegdheden verschillen al ngl.
  - mate van risicodeling meer of minder prominent is
  - aard van risico's: van klassieke risico's naar 'manufactured risks' (Giddens)
  - er meer of minder ruimte is voor individuele regelingen
- Ideale coördinerende bevoegdheid ligt best bij
  - federale niveau wanneer mate van risicodeling meer prominent is: bv. regels voor toegang en behoud van uitkering bij activering
  - regionale niveau wanneer ruimte is voor individuele regelingen: bv. één loopbaan- en leerrekening, gecoördineerd op regionaal niveau

5. Hoe verder ?

- Combinatie van meerdere strategieën
  - verfijnen van geregionaliseerde bevoegdheidspakketten met oog op meer homogeniteit afwegen aan
    1. nieuwe complexiteit voor andere pakketten
    2. nadelige effecten andere regio's
    3. impact voor multiregionale ondernemingen
    4. sociale investering niet *in de plaats van* sociale bescherming
  - uitkomst kan zijn herfederaliseren (bv. Dienstencheques)
  - uitkomst kan zijn dat de 'sociale investerings'-aspecten van sociale zekerheid, arbeidsrecht en sociaal overleg regionaal ingevuld worden, zonder de basis van bescherming te decentraliseren, bv.
    - Vorming en opleiding: leerrekening; cao's
    - Activering: ruimte voor eigen regels inzake beschikbaarheid en sancties
    - Ontslagrecht: ruimte voor activerende component in ontslagvergoeding

- inzetten op samenwerkingsakkoorden tussen federale en regionale niveau, tussen regio's onderling, binnen de regio met het niveau van steden/gemeenten
  1. wederzijdse afhankelijkheid: gemeenschappelijk doel, elkaars problemen helpen oplossen, overleg
  2. vroegtijdig om dubbel initiatief te vermijden
  3. zowel voor exclusieve als gedeelde bevoegdheden
  4. asymmetrie: ruimte voor regionale invulling in federaal beleidskader
  5. moet kunnen afgedwongen worden (niet enkel in context van internationale of EU coördinatie) (cf. responsabilisering)

Dank voor uw aandacht

Volg onze publicaties via www.dynamstat.be

Abonneer u op Dynam Nieuwsbrief

 @LudoStruyven

Ludo.Struyven@kuleuven.be